

centrale i denne reform har, såvidt jeg har været i stand til at forstå det, bestået i at flytte udgifter fra staten over til kommunerne og til halvoffentlige institutioner, såsom sygekasser, private hospitaler etc. Betegnelsen »udgiftsreform« giver vel derfor et forkeret indtryk af, hvad det drejer sig om. Denne undersøgelse synes at vise, at der end ikke i udviklingen ligger noget argument for en udgiftsflytning.

I fremstillingen fæstner man sig uvilkårligt ved en tabel på side 20, der giver en oversigt over de særlige kapitalindtægter efter besættelsen. Det viser sig, at alle de mange forskellige foranstaltninger fra eengangsskatten til konfiskationen af tyske og japanske ejendomme gav 1,7 milliard kroner. Denne oplysning er kun een blandt flere, der tilsammen tjener til at illustrere pengepolitikken efter krigen. Det er sagtens ønsket om at beskrive pengepolitikken statistisk, der har fået forfatteren til i de senere dele at medtage Nationalbanken.

Forholdet mellem statens indtægter (skatter og bunden opsparing, men ikke provenuet af andre lån) og dens drifts- og anlægsudgifter belyses dels ved et par figurer og dels ved tabellerne i et tabelbilag. Det fremgår heraf, at indtægterne i de medtagne efterkrigsår har oversteget udgifterne med ca. 1,9 mld. kroner. Udfra en mere formel synsvinkel kunne det være fristende at lægge de 1,7 og 1,9 mld. kroner sammen. Men set ud fra en nationaløkonomisk synsvinkel ville det være uberettiget, fordi det er klart, at forbrugsvirkningen af de to grupper af »overskud« er så helt forskellig.

Blandt tabellerne findes også nogle oversigter over statens lån og dens udlån. Den samlede statsgæld viser naturligvis en voldsom stigning i krigsårene, men har derefter holdt sig praktisk taget konstant, den var således 8,9 mld. i 1945 og 8,1 mld. i 1954. Dette dækker over betydelige forskydninger i gældens sammensætning. Bankgæld m. v. er faldet fra 4,6 til 1,7 mld. i samme periode; den kortfristede obligationsgæld er næsten halveret, fald fra 1,6 til 0,9 mld.; derimod er den langfristede obligationsgæld steget fra 1,1 til 3,2 mld. kr. Hertil kommer den udenlandske gæld, der i perioden er mere end fordoblet, men dog stadig er af et forholdsvis beskedent omfang; den er nu på 1,6 mld. kr.; stigningen heri fandt først og fremmest sted i 1951.

Det kan forekomme mærkeligt, at statens gæld kun er reduceret med 0,8 mld. samtidigt med, at der ordinært og ekstraordinært er foretaget en overbalancering på ca. 3½ mld. kr. Dette forklares imidlertid ved, at staten på en helt anden måde end før er kommet ind på at drive udlånsvirksomhed. Endnu i 1945 havde staten kun 0,9 mld. kr. udlånt; i dag er dette beløb steget til 3,6 mld., hvoraf ikke mindre end de 2,3 mld. er anbragt i boligbyggeri og 0,6 i landbruget, medens resten spreder sig over en lang række mindre poster.

Oversigten afsluttes med et meget værdifuldt tabelbilag med dertil hørende noter, der tydeligt vidner om, hvor stort og vanskeligt et arbejde det har været at lave denne oversigt. Denne lille publikation har skænket os et overblik over vore offentlige finanser, vi længe har savnet.

Kjeld Philip.

STRUKTURPROBLEMER I EUROPÆISKE LANDE

E.C.E.'s rapport for 1954 (Economic Survey of Europe in 1954, Genève 1955. 315 sider. Pris: 2.50 \$) indeholder i lighed med sine forgængere en analyse af den økonomiske udvikling i Vest- og Østeuropa gennem de sidste år. Uanset at disse kapitler om den aktuelle økonomiske situation rummer meget interessant

centrale i denne reform har, såvidt jeg har været i stand til at forstå det, bestået i at flytte udgifter fra staten over til kommunerne og til halvoffentlige institutioner, såsom sygekasser, private hospitaler etc. Betegnelsen »udgiftsreform« giver vel derfor et forkeret indtryk af, hvad det drejer sig om. Denne undersøgelse synes at vise, at der end ikke i udviklingen ligger noget argument for en udgiftsflytning.

I fremstillingen fæstner man sig uvilkårligt ved en tabel på side 20, der giver en oversigt over de særlige kapitalindtægter efter besættelsen. Det viser sig, at alle de mange forskellige foranstaltninger fra eengangsskatten til konfiskationen af tyske og japanske ejendomme gav 1,7 milliard kroner. Denne oplysning er kun een blandt flere, der tilsammen tjener til at illustrere pengepolitikken efter krigen. Det er sagtens ønsket om at beskrive pengepolitikken statistisk, der har fået forfatteren til i de senere dele at medtage Nationalbanken.

Forholdet mellem statens indtægter (skatter og bunden opsparing, men ikke provenuet af andre lån) og dens drifts- og anlægsudgifter belyses dels ved et par figurer og dels ved tabellerne i et tabelbilag. Det fremgår heraf, at indtægterne i de medtagne efterkrigsår har oversteget udgifterne med ca. 1,9 mld. kroner. Udfra en mere formel synsvinkel kunne det være fristende at lægge de 1,7 og 1,9 mld. kroner sammen. Men set ud fra en nationaløkonomisk synsvinkel ville det være uberettiget, fordi det er klart, at forbrugsvirkningen af de to grupper af »overskud« er så helt forskellig.

Blandt tabellerne findes også nogle oversigter over statens lån og dens udlån. Den samlede statsgæld viser naturligvis en voldsom stigning i krigsårene, men har derefter holdt sig praktisk taget konstant, den var således 8,9 mld. i 1945 og 8,1 mld. i 1954. Dette dækker over betydelige forskydninger i gældens sammensætning. Bankgæld m. v. er faldet fra 4,6 til 1,7 mld. i samme periode; den kortfristede obligationsgæld er næsten halveret, fald fra 1,6 til 0,9 mld.; derimod er den langfristede obligationsgæld steget fra 1,1 til 3,2 mld. kr. Hertil kommer den udenlandske gæld, der i perioden er mere end fordoblet, men dog stadig er af et forholdsvis beskedent omfang; den er nu på 1,6 mld. kr.; stigningen heri fandt først og fremmest sted i 1951.

Det kan forekomme mærkeligt, at statens gæld kun er reduceret med 0,8 mld. samtidigt med, at der ordinært og ekstraordinært er foretaget en overbalancering på ca. 3½ mld. kr. Dette forklares imidlertid ved, at staten på en helt anden måde end før er kommet ind på at drive udlånsvirksomhed. Endnu i 1945 havde staten kun 0,9 mld. kr. udlånt; i dag er dette beløb steget til 3,6 mld., hvoraf ikke mindre end de 2,3 mld. er anbragt i boligbyggeri og 0,6 i landbruget, medens resten spreder sig over en lang række mindre poster.

Oversigten afsluttes med et meget værdifuldt tabelbilag med dertil hørende noter, der tydeligt vidner om, hvor stort og vanskeligt et arbejde det har været at lave denne oversigt. Denne lille publikation har skænket os et overblik over vore offentlige finanser, vi længe har savnet.

Kjeld Philip.

STRUKTURPROBLEMER I EUROPÆISKE LANDE

E.C.E.'s rapport for 1954 (Economic Survey of Europe in 1954, Genève 1955. 315 sider. Pris: 2.50 \$) indeholder i lighed med sine forgængere en analyse af den økonomiske udvikling i Vest- og Østeuropa gennem de sidste år. Uanset at disse kapitler om den aktuelle økonomiske situation rummer meget interessant

stof, skal opmærksomheden i de efterfølgende kommentarer koncentreres om de 2 kapitler om økonomiske strukturproblemer indenfor de enkelte europæiske lande, der afslutter rapporten.

Det første af disse kapitler (kapitel 6) behandler regionalproblemer indenfor de forskellige typer af europæiske lande (fordelt efter industrialiseringsgrad m. v.), mens det andet (kapitel 7) behandler spørgsmålet om den generelle stagnationstendens, der synes at have præget fransk økonomi i årene siden 1914; også i dette kapitel er der imidlertid lagt stor vægt på betydningen af de regionale forskelligheder indenfor Frankrig. Til trods for den livlige diskussion af regionalproblemer i efterkrigstidens økonomisk-politiske debat, synes den foreliggende oversigt at være den første i sin art.

Hvis man forsøger en opdeling af områderne indenfor de enkelte lande på grundlag af gennemsnitsindkomsten pr. indbygger for hele landet, kommer der meget markerede forskelle frem. Denne tendens er særlig tydelig for de syd-europæiske lande, men også i Frankrig, England og Norge er gennemsnitsindkomsten i de mere begunstigede områder 2 til 3 gange så høj som i de mindst velstillede egne; det ligger dog i sagens natur, at en sådan beregning vil være stærkt påvirket af forskelle i det nominelle prisniveau, vurdering af forbrug af egne produkter o. s. v.

Med hensyn til befolkningsudvikling har de fleste af de tilbagestående områder i Europa med Syditalien som den mest markante undtagelse, været præget af stagnerende eller svagt voksende befolkning; udviklingen indenfor visse områder af Frankrig og Eire, hvor befolkningen har været direkte faldende, synes at tyde på, at en sådan udvikling kan have meget uheldige virkninger for produktivitet og velstand.

Med enkelte undtagelser som Wales og det skotske højland synes det at være et gennemgående træk, at indkomstulighederne er væsentlig mindre indenfor de stærkt industrialiserede lande som England og Tyskland end i mindre industrialiserede lande. Med hensyn til industriens regionale fordeling indenfor landene synes det at være hovedreglen, at metal-, tekstil- og kemisk industri er koncentreret i de mere velstillede områder, mens industriproduktionen i de mindre udviklede områder for størstedelen består af byggematerialer og næringsmidler af forskellig art.

I en diskussion af mulighederne for at formindske de regionale uligheder indenfor landene tillægges der i rapporten industrialiseringsproblemet stor betydning, idet det må anses for at være af afgørende betydning, at nye anlæg indenfor de mest ekspanderende industrigræne d. v. s. kemisk industri og metalindustrien placeres i de tilbagestående områder. Rapportens forfattere er dog af den opfattelse, at man opnår de bedste muligheder for at afhjælpe erhvervslivet ved at placere de nye foretagender i byerne indenfor udviklingsområdet end ved at forsøge en gennemført decentralisering.

Spørgsmålet om industrilokalisering har hidtil især været genstand for interesse i England og Holland, hvor man gennem tildeling af byggetilladelser til erhvervsbyggeri, ved skattelettelser og andre former for tilskud har forsøgt og haft et vist held til at gøre industrien interesseret i investeringer indenfor områder med relativ høj arbejdsløshed. I Frankrig har man på tilsvarende måde forsøgt at bremse den stærke tendens til koncentration af industrien i Parisområdet.

Efter en kort omtale af de tilsvarende problemer indenfor de østeuropæiske lande konkluderer kapitlet i, at der, medmindre man bevidst gennem den øko-

nomiske politik søger at imødegå sådanne konsekvenser, synes at være en risiko for, at de nuværende liberaliserings- og integrationsbestrebelse vil fremkalde en tendens til forøgelse af de regionale forskelle dels landene imellem dels indenfor de enkelte lande.

Rapporten slutter med en analyse af strukturproblemet i fransk økonomi. Det synes at være et karakteristisk træk, at den relative stagnation i den franske befolknings størrelse i årene indtil 1945 har været ledsaget af en betydelig stivhed i erhvervsstrukturen. Landbrugsbefolkningen er ikke formindsket i samme takt som i de øvrige vesteuropæiske lande, mens nettotilgangen af arbejdskraft til industrien har været meget beskeden. Det kan således nævnes, at beskæftigelsen indenfor den franske metalindustri endnu i 1953 ikke oversteg niveauet i 1929, samtidig med, at der på dette område har været en kraftig ekspansion indenfor de øvrige vesteuropæiske industrilande.

Det fremhæves, at den franske industri så godt som udelukkende er koncentreret i Paris-området og de nordlige og østlige provinser, og denne udvikling synes at være fortsat indtil de allerseneste år. Resultatet af denne proces har været, at erhvervsstrukturen i de sydlige og vestlige landbrugsområder stort set svarer til den, man finder i Syditalien, og den ringe befolkningstilvækst synes at være hovedårsagen til, at regionalproblemet i Bretagne og Sydvestfrankrig ikke føles lige så akut som i Syditalien. Derimod synes de foreliggende — dog ret usikre — statistiske oplysninger ikke at bekræfte den almindelige forestilling om, at distributionserhvervene beskæftiger en større andel af den aktive befolkning i Frankrig end i de øvrige vesteuropæiske lande. Det karakteristiske for fransk økonomi i forhold til England, de skandinaviske lande m. fl. synes derfor først og fremmest at være, at industrialiseringen og dermed byernes vækst er foregået så langsomt.

Efter en stagnationsperiode i krigsårene og de første efterkrigsår synes den franske landbrugsproduktion bl. a. i kraft af støtte- og beskyttelsesordninger af forskellig art nu at være stigende, og da det indenlandske forbrug af landbrugsvarer kun vokser langsomt, er forsyningsvanskelighederne blevet afløst af afsætningsvanskeligheder. I denne situation synes man at stå overfor et alternativ mellem at forsøge en forøgelse af eksporten, der med de nuværende prisrelationer kun kan tænkes iværksat ved omfattende subsidieringer, eller at gennemføre en reduktion af priserne på hjemmemarkedet for derved at fremkalde en nedgang i produktionen. Da rapportens forfattere er af den opfattelse, at fransk økonomi vil opnå de bedste betingelser for ekspansion, såfremt man forsøger at forøge industrialiseringen og eksporten af industrivarer, finder man den sidste løsning mest naturlig.

Det påpeges til sidst i afsnittet, at en udbygning af fransk industri og specielt en udbygning i landbrugsområderne i de sydlige og vestlige dele af landet antagelig vil blive hæmmet af mangel på såvel arbejdskraft som kapital. For arbejdskraften skulle der dog på længere sigt være udsigt til en frigørelse af arbejdskraft fra landbruget, og på kort sigt peges der på de latente muligheder for at anvende italiensk og nordafrikansk arbejdskraft. Kapitalproblemet synes umiddelbart at være mere vanskeligt at løse, men der synes dog efter prisstigningernes ophør i 1952 at have været en tendens til forøgelse i den private opsparing, ligesom der synes at være ved at ske en forbedring i skatteligningens effektivitet, som antagelig vil være en forudsætning for at fremkalde en stigning i den offentlige opsparing.

Niels Ussing.